

פרוטוקול מס' 16,
מישיבת ועדת הכספים,
ביום ד', יג' בכסלו תשי"ב-12.12.51,
בשעה 08:30.

נוכחים:

היו"ר י. גורי;
ש. דיין;
א. מ. גניחובסקי;
ז. סוזיין;
ק. לוז;
י. בדר;
י. פורדר;
ח. אריאב;
י. סרלין;
י. רוקח;
מ. קלמר;
ר. שרי.

מוזמנים:

שר האוצר א. קפלן;
ד"ר ברגמן - הממונה על הכנסות המדינה;
י. גלאס - יועץ משפטי;
ש. ספיבק - מטעם משרד האוצר.

סדר היום:

א. הדיון על התקציב לשנת 1951/52.
ב. מתן ערכות לקו"ח לעובדים לאומיים.
ג. שחרור סכומים מתקציב הכנסת.

א. הדיון על התקציב לשנת 1951/52:

היו"ר י. גורי:
עלינו להביא את התקציב לכנסת, על מנת שהכנסת תוכל לסיים את הדיון בו לא יאוחר מסוף דצמבר. ביררתי עם יו"ר הכנסת ועם יו"ר ועדת הכנסת את שאלת הפגרה בחנוכה. עוד לא הוחלט אם תהיה פגרה או לא. ישנה אפשרות, שנעשה מאמץ כדי להביא את התקציב לקריאה סופית בכנסת ביום ה' בשבוע הבא, על מנת שהכנסת תדון בו ביום ה' וביום ו' עד הצהרים. אפשרות שניה היא, אם לא נצליח להביא את התקציב ליום ה' הבא, שהכנסת תדון בתקציב בחלק מהשבוע של חנוכה. המשאלה היא, שנביא את התקציב לכנסת ביום ה'. את ישיבות ועדות המשנה, שנקבעו ליום כ', נבטל. ועדת הכספים תתכנס ביום ב' בשעה 10:30.

י. בדר:
אני חושב שכל התכניות האלו אינן מעשיות. יש לי שתי הצעות אלטרנטיביות: אחת נכונה וקשה, והשניה קלה יותר. ההצעה הקלה היא, להביא לכנסת תקציב לחודש ימים. ההצעה הקשה והמעשית היא, שהנשיאות תבטל את הדיון בחוק-מס-הכנסה כעת, כי הוא לא יסתיים עד סוף דצמבר. לחוק זה אין השפעה על התקציב לשנה השוטפת. אני מציע שהנשיאות תבטל את ישיבת הכנסת היום, ושועדת הכספים תשב היום עד שעה 17:00, וכן גם מחר, מחרתיים וביום א'. אינני מאמין שועדת הכספים תוכל לעשות עבודה זו, שהיא קשה ודורשת זמן רב, בשבוע הבא, בשעה שהכנסת תדון ברציפות על עניני התקציב. ועדה זו דנה על התקציב במשך 30 ישיבות בפעם הראשונה, ויותר מחודש במשך ימים רצופים בשנת 1950. לא אותר על פירוש ודיוק בדיון זה, ~~באלל חדסד חדסד~~ ~~של אצטתה לטנת באצטתה~~

היו"ר י. גורי:
לא נוכל להודיע כבוקר, על ביטול ישיבת הכנסת, שנקראה לשעה 11:00. אני מוכן לקיים ישיבות מחר, מחרתיים וביום א'.

י. רוקח:
איננו צריכים לחרוג ממסגרת ידועה של זמן. הכנסת מסיים בוודאי בשבוע הבא את הקריאה הראשונה, ותוכל לחזור לקריאה שלשית אחרי חנוכה. אנו נוכל להתרכז בדיון על התקציב בשבוע של חנוכה. לא אוכל להסכים לקיום ישיבות נוספות בסוף שבוע זה וביום א'.

י. פרדר:
אני מבקש שהיו"ר ידאג לכך, שלא יתחילו בכנסת מהוויכות על התקציב חוק-מס-הכנסה, אלא מהתקציב. הגיוני יותר להתחיל מדבר כללי. מכיוון שאנו צריכים לסיים את הדיון על התקציב עד סוף החודש, הרבה יותר מעשי להתחיל מהתקציב.

היו"ר י. גורי:
אני אוכל לברר זאת. מבחינה הגיונית יוכל להיות גם דעה אחרת, שדנים על התקציב לאור מדיניות המסים. אני מציע שנקבע מכת את סדר הישיבות לשבוע הבא.

הוחלט:
לקיים את ישיבות הוועדה בשבוע הבא בימים ב', ג', ד' וה'.

(סקירה על ההכנסות):

ד' ברגמן:
הצעת תקציב ההכנסות היא למעשה "מתוחה" מאד, ויש קצת אופטימיות באומדן שעליו מתבססת ההערכה. אנו עושים זאת בכפי להשוות את ההכנסות להוצאות שעליהן הוחלט, אך הענין כולו עומד בסימן שאלה. היה רצוי יותר להשאיר משהו לכל צרה שלא תבוא. העבודה האדמיניסטרטיבית גם היא "מתוחה". שירות העתודות לוקח כ-9% מהעבודה. אנשים עובדים שעות נוספות ללא תשלום. אם כי העובדים יעשו מאמץ גדול במשך שלושת החדשים הקרובים,

אי-אפשר לדרוש זאת מהם באופן מתמיד בלי שינוי בעמדתם, דרגתם ותנאי עבודתם.

עם סוף ספטמבר קיבלנו ממס-הכנסה 12,000,000 ל"י, ולפי התקציב נקבל עד 8,000,000 ל"י עד סוף דצמבר. יש תקוה שנגיע לכך. ספק אם נגיע במשך שלושת החדשים הקרובים לסכום המקווה. הדבר תלוי בתנאי העבודה.

גודל ההכנסה ממכס תלוי בהרבה בהקצבת מטבע זר ורשיונות לייבוא ללא תשלום. ההכנסות עד כה הצדיקו את האומדן שנעשה. המכס תלוי בהתפתחות מדיניות הייבוא, וקשה להבטיח שייכנסו הסכומים המשווערים. סכום האומדן כולל את ההעלאות שנתקבלו בוועדה באחת מישיבותיה האחרונות. האומדן היה מבוסס על כך, שההעלאות תתחלנה לפעול באמצע נובמבר, ולא בדצמבר. למרות הקטנת הייבוא, האומדן הוא יותר גבוה מההכנסות המעשיות עד סוף ספטמבר.

בקשר לדלק ישנם קשיים באספקה. מחיר הדלק הולך ועולה. אנו מקווים שתהיה ירידה בתיצרוכת, ולכן אולי לא נגיע לסכום המשווער בסעיף זה. יכול להיות שהצמצום בייבוא צמיגים ישפיע על משק המכוניות; ההכנסה מסעיף זה תלויה גם בהקצבת הבנזין לשוק הפנימי.

בסעיף הטבק נלקחה בחשבון ההעלאה הקטנה, שהוחלט עליה. למרות ההעלאות במסים, הולך וגדל הביקוש לטבק. עד כמה שאני יודע, עומדת לדיון השאלה, אם אין לחשוב על דירוג לפי הסוגים השונים של הסיגריות.

האומדן בסעיף "משקאות" כולל את ההעלאה החדשה. בדרך כלל בנוי התקציב על כך, שהכנסת תאשר את כל ההעלאות.

ההכנסה ממס-מותרות גדלה, עם הגדלת המחזור.

מס רכוש עירוני ומס רכוש חקלאי הם מסים קפואים, וישנה עליה קטנה ומתמדת בהכנסה מהם.

ההכנסה מבולי הכנסה היא בעיקר ממס-שעשועים. חלק ניכר ממס זה הולך לעיריות. ישנה דרישה חזקה מאד לאיחוד המסים, אך על שאלה זו צריך להתקיים דיון מיוחד. כמו כן יהיה צורך בדיון על מס-בולים, שהוא מיושן. ישנם מסי בולים בגובה של 50 - 100 פר', שאינם מכניסים סכומים רציניים, וכדאי לבטלם, כי הם רק מקשים על הציבור. אני סבור שהאומדן בסעיף זה כולל את 50% ממס-שעשועים, הניתנים לעיריות.

האומדן בסעיף "דמי רשיונות" מבוסס על התקוה, שהמס על המכוניות הפרטיות יוגדל במידה ניכרת בהקדם. ~~ההכנסה~~ בקביעת הסכום היה עלינו לקחת בחשבון את העובדה, שאם מעלים את דמי הרשיונות, תתחיל ההכנסה לגדול רק ביוני-יולי, כי הגביה בשנת 1948 התחילה רק בחדשים אלה, ואת הרשיונות מחדשים כל שנה ל-12 חודש.

בקשר למס-שעשועים היו הצעות מכסימאליות והצעות מינימאליות. ההצעה המכסימאלית מכסה את האחוז המגיע לעיריות, וההצעה המינימאלית אינה מכסה אותו. אני מקוה שסכום זה יכסה את המגיע לעיריות, אך איני בטוח בכך.

יש תקוה שההכנסה מהסעיפים "הכנסה משירותים" ~~אחרות~~ ו"מס שבח מקרקעים" תגיע לסכומים שנקבעו באומדן. שני הסעיפים מבוססים על תנועת הקניות ומכירות בשוק המקרקעים. הם עולים ויורדים לפי העליה והירידה בתנועה בשוק זה. איננו יודעים אם חדשי פברואר - מרץ, שהם החדשים העיקריים להכנסה, ~~יכנסו~~ יכנסו גם בשנה זו את הסכום המבוקש.

הסעיף "שדות שונים" כולל הכנסות מרדיו ובתי המשפט. יש תקוה שהאומדן יתמלא בסעיף זה, אם כי אין בטחון שאמנם יהיה כך.

הסעיף "גביות ע"ח הלוואות ורכוש ממשלתי והכנסות מרבית" כולל הלוואות שניתנו בשנים שעברו מתקציב הפיתוח. הגביות מוכרחות לשמש לתשלום חובות, לפי חוק שטרי מקרקעים. הסכום הנכנס מסעיף זה עובר לסעיף "תשלום חובות" בתקציב ההוצאות.

מס עזבון עדיין אינו מאפשר גביות גדולות, והכנים עד סוף אוקטובר כ-90,000 ל"י. הקושי הוא בזה, שכמעט כל אחד מהחייבים במס זה דורש לשלמו בתשלומים במשך 5 שנים. קשה לקבוע אומדן במקרה זה. אפשר לשנות את הסכום, אך הדבר לא ישפיע על הסך-הכל של ההכנסות.

י. בדר:

אני מבקש לקבל בכתב את האינפורמציה על ההכנסות וההוצאות בשנה התקציבית הקודמת, ~~לשנת 1950-51~~ ול 8 - 9 חדשי השנה התקציבית השוטפת. אינפורמציה כזו אינה סודית, ויכולה להקל על עבודתנו. קשה לדון על אומדן, אם אין יודעים מספרים בקשר להכנסות והוצאות.

מהי השיטה בקשר עם משק המכס? ישנם מחירים סופיים, שאינם נתונים לזעזועים שבועיים; הייתי רוצה לקבלם. באיזה אופן נקבע הסכום הנקוב? האם האוצר ~~הא~~ אינו חושב, שכדאי להתחיל להבדיל בין מחירי דלק שונים, לפי המטרות, ולהטיל את המס דוקא על אותם המקורות, שכדאי שיוטל עליהם מס?

עד כמה שאני מבין, ~~אומדן~~ ההכנסה מבלו כולל את ההעלאות שהחלטנו עליהן. האם מביאים בחשבון, שהעלאה זו מוכרחה להביא לידי ירידת התיצורכת, עכ"פ בסוגים מסויימים של סיגריות? האם נלקחה בחשבון העובדה, שעוד מעט ולא יהיו משקאות בשוק? מה המצב בנוגע למשקאות?

אומדן ההכנסה ממס רכוש חקלאי לא זו בהרבה לעומת שנת 1947. האם אין לעשות משהו, כדי להעלות את המס הזה?

לא הבינותי את ההסברה בענין כולי ההכנסה. האם הסכום הנקוב כולל את 50% ממס-שעשועים, שצריך להנתן לעיריות? הייתי מבקש לקבל פירוט של הבולים. בוודאי קיימת אדמיניסטרציה לכל סוג של בולים. אם אינה קיימת, מדוע? אין כל דמיון, כלכלי, מעשי או פונקציונאלי, בין מס-שעשועים לבין יתר מסי הבולים. העובדה שהמס נגבה בצורה מיושנת, על ידי בולים, אינה יכולה לגזול מאתנו את האינפורמציה הדרושה לנו בשטח זה.

בשעה שהוגש התקציב הראשון, לשנת 1948/49, כיבד מר זגגי את המועצת המדינה הזמנית בפירוט & בענין דמי הרשיונות. סעיף זה כולל יותר מ-12 מסים שונים, ואין זה ידוע לנו, על סמך מה נגבה כל מס.

גם על הסעיף "הכנסה משירותים" קיבלנו פירוט בדיון על התקציב הראשון. אני מבקש פירוט בסעיף זה.

בסעיף "גביות ע"ח הלוואות ורכוש ממשלתי והכנסות מרבית", מה הסיבה שאין מבדילים בין ההלוואות שצריכים לשלם משלמי מסים, ~~לש~~ הלוואות שנקלחו על ידי המדינה, לבין הלוואות מתקציב הפיתוח, שנקלחו על ידי מוסדות פרטיים? חלק מהסכום בסעיף זה היה צריך להכנס לחישוב אמורטיזציה מיוחד או לתקציב הפיתוח, כי בצורה זו נוצרת אשליה על הכנסות שאינן קיימות, בסכום של 850,000 ל"י.

האם הסעיף "מס שבח מקרקעים" אינו יוצר כפילות, בהתחשב עם השינויים בחוק מס-הכנסה? אם הכפילות עדיין לא נוצרה, היא תיווצר בוודאי בשנה הבאה.

שר האוצר א. קפלן: אין כפילות, וגם לא תהיה.

י. בדר: מכיוון שהסעיף מסתכם בסכום גדול למדי, אני מבקש לקבל פירוט בקשר אליו.

י. רוקח: ד"ר ברגמן, ~~שאמר~~ שלא התכוונתי להרצאה כאן, ~~עבר~~ על הסכומים הרשומים בספר התקציב, מבלי לפרט מאומה. בקשר לתקציב כזה יש למסור הרצאה מקיפה על שאלת ההכנסות, ולא לרמוז דברים בלתי ברורים. אני מבקש לקבל אינפורמציה נוספת על ~~ההכנסות~~ סעיפי ההכנסות. על הוועדה לדעת, מה הן הכוונות בהגדלת מסים שונים. הופתעתי כשראיתי, שהגסיפו מסים על חומרי בנין. האם הסעיף "דמי רשיונות" כולל את ה-50% המגיעים לעיריות? האם הסעיף "כולי הכנסה" כולל 50% אלה? התשובה לשאלה זו ~~היא~~ קובעת בהרבה את תמונת התקציב. אני מבקש פירוט בסעיף "מס שבח מקרקעים". ישנו הפרש עצום בין ערך הרכוש לפני 10 שנים לבין ערכו כיום.

מדוע אין ד"ר ברגמן מחבר את הצעתו בענין

ההכנסות עם תביעות הרשויות המקומיות לשינוי שיטות המסים, התשלומים והארנונות, שינוי הקובע לא במעט את גורלם של מסים רבים, כגון: מס-ההכנסה, מס-מותרות, מס-רכוש-עירוני, ספרי אחוזה וכו'. משלם המסים הוא אותו אדם, אחרי הכל. האם ד"ר ברגמן אינו מתכוון להקדיש ישיבה שלמה להרצאתו על כל הסמים והארנונות?

ד"ר ברגמן: רק אמש נודע לי, שעלי להשתתף בישיבת הוועדה. בינתיים נקבעה עוד מקודם פגישה עם ב"כ האמריקנים, ועלי ללכת בעוד 3/4 שעה. אינני סבור שדאי למסור מיד, בפרק זמן זה העומד לרשותי, את הפירוט בקשר לכל ההכנסות.

היו"ר י. גורי: לדעתי שמיעת הסקירה הכללית היא מיותרת. אפשר לדון בסעיפים השונים, לשאול שאלות ולשמוע תשובות. אם לא היתה בוועדה מסורת של שמיעת סקירה כללית על תקציב ההכנסות, אני מציע לא לחדש אותה. על מדיניות המסים ועל הקשר הפיננסי בין הממשלה לבין הרשויות המקומיות נוכל לדון בקשר לתקציב לשנת 1952/53, כי כל שינוי בשטח המסים לא שיפיע בהרבה על התקציב השוטף, שאותו אנו עומדים לאשר.

שר האוצר א. קפלן: אני עונה בחיוב על המשאלה לקבל פירוט נוסף בקשר לסעיפים השונים.

י. סוזיוף: אני מבקש פירוט גם בקשר לסעיפים, שעליהם לא דיבר הד"ר ברגמן.

י. פורדר: האם משתקפת, באחד מסעיפי ההכנסות, ההכנסה מעשרות אלפי הבתים, הנתונים לאדמיניסטרציה של האוצר?

י. אפרתי: האם מס שבח מקרקעים ומס רווחי הון אינם מהווים סעיף אחד? אני מתפלא על שמס רכוש חקלאי הגיע לסכום של 300,000 ל"י. ידוע שהיתה שנת בצורת, והוחלט לשחרר מהמס את רוב החקלאים שסבלו ממבצצות.

היו"ר י. גורי: אני מציע שנדון על סעיפי ההכנסות, סעיף אחר סעיף.

מס הכנסה: - 31,000,000 ל"י.

ח. אריאב: אני סבור שהאומדן של מס-ההכנסה הוא מופרז מאד. אינני מתאר לעצמי, כיצד יוכלו לגבות את הסכום הנקוב במשך הזמן שנותר עד סוף השנה התקציבית.

א. מ. גניחובסקי: בעתון "הבוקר" כתוב, שהמשרה הכלכלית תפקח על משלמי מס-הכנסה. האם הדבר נכון?

שר האוצר א. קפלן: לא. אינני יכול להיות אחראי למה שנכתב בעתונות.

ש. דיין: דעת הקהל בארץ היא, שאת עיקר ההכנסה ממס-הכנסה מקבלים ממקבלי שכר ומשכורת, בשעה שהמרוויחים הגדולים משתמטים ממנו. באותה הישיבות הקודמות הודו בכך אנשי המקצוע, ואמרו שאין להם אפשרות להתגבר על המשתמטים ולתפוס אותם. האם ההעלאה באומדן מס-הכנסה נובעת מהגדלת המס על מקבלי משכורת עקב הגדלת המשכורות? מה עושים כדי להגיע אל המרוויחים הגדולים? מהם מאמצי האוצר בכיוון זה?

מ. קלמר: אני מניח שלמרוויחים הגדולים יש הנהלת חשבונות. ייתכן שהם מרמים בשיטות שונות. אולם ישנם רבים מהמעמד הבינוני, שאינם מנהלים חשבונות. לפי איזו שיטה גובים מהם מס-הכנסה? לדוגמה, לפי איזה מודוס משלם קמעונאי את המס הזה?

ר. שרי: לפי חישוב שעשיתי, נוכחתי לדעת, שאלה הכלולים

משלמי מס, שילמו במחצית השנה הקודמת כמעט כ-95,000 אחרים, כלומר, מקבלי שכר ומשכורת. בחדשי אפריל-ספטמבר גבו מ-95,000 אחרים, כלומר, 21% מהמשלמים, סכום של 2,676,000 ל"י, כלומר, 27 1/2 ל"י במוצע, בשעה ש-200,000 עובדים, כולל עובדי המדינה, גבו 6,000,000 ל"י, במוצע 30 ל"י. מדוע הסוגים האחרים, הכוללים את בעלי ההכנסה הגדולה, משלמים במוצע פחות מעובדים?

י. בדר: אני מניח שההכנסה ממס-הכנסה לא תעלה על 28,000,000 ל"י.

י. גורי - יו"ר: הסכום הממוצע של ההכנסה בחדשי אפריל-ספטמבר משני הסוגים של הנישומים, עובדים ואחרים, הוא 33 ל"י. הממוצע השווה מוכיח, כי אין גוברים לפי דרגת האמת לגבי הסוגים האחרים, כי מלבד יוצאים מן-הכלל פה ושם, משלמים העובדים לפי דרגת אמת. ~~הסכומים מוכיחים, שרבים משתמטים מן המס או אינם משלמים לפי דרגת אמת, דוקא מתוך החוגים האחרים.~~ חלק מהאנשים, שהיו צריכים לשלם מס כיחידים, איגגנו חברות כדי לשלם פחות מס. ישנם אמצעים רבים להגפת יעילות הגביה.

י. רוקח: נציב ההכנסה קובע למנהל החברה ולאחרים משכורות בגובה מסויים, וגובה על סמך זה מס-הכנסה. אולם אותם האנשים מקבלים רווחים נוספים מהחברה. אנשים כאלה נכללים פעם אחת בסוג של מקבלי משכורות, ופעם שניה בסוג של חברות. כפילות זו מקיפה את כל חברות-המניות.

היו"ר י. גורי: אני מציע, אחרי הוויכוח בכל סעיף, להעמידו ~~להצבעה~~ להצבעה. האם יש סיבה לחזור לוויכוח בקריאה שניה?

י. בדר: אם אני מציג שאלה, אינני יכול להצביע לפני שאני מקבל תשובה לשאלתי.

שר האוצר א. קפלן: אני מציע לקיים את הוויכוח בקריאה ראשונה, ולהסתפק בהצבעה בקריאה שניה. אם מישהו ידרוש לדחות את הוויכוח בסעיף מיוחד מכיוון שברצונו שלמוע פרטים, אפשר להתחשב בדרישה כזו.

היו"ר י. גורי: אנו נשמע תשובות לשאלות בכל סעיף, נתווכח ונצביע.

י. סוזיין: האם אנו יכולים לקבוע עכשו סכום גלובאלי בסעיף מס-הכנסה במסגרת התקציב מבלי לדון על עצם חוק מס-הכנסה?

היו"ר י. גורי: את הדיון בחוק מס-הכנסה נקיים לאחר קבלת התקציב. חוק מס-הכנסה אינו מכוון דוקא לתקציב השוטף, שיסתיים בעוד שלושה חודשים.

שר האוצר א. קפלן: חוק מס ההכנסה יכול להשפיע על ההכנסה בשנה זו רק לגבי הכסף שאנו גובים במקור, כלומר, לגבי מקבלי שכר ומשכורת. לגבי האחרים, שמהם ~~יש~~ ייגבה המס לשנת שומה זו בשנת השומה הבאה, השפעת חוק מס-הכנסה בשנה זו תהיה מצומצמת מאד.

אין אנו קובעים, מה תהיה משכורתו של מנהל בביח"ר וכו'. בעל ביח"ר, המנהל וכו' רושמים לעצמם גם משכורת, וכתוצאה מכך הם נכנסים לסוג של מקבלי שכר ומשכורת. קבוצה זו של מקבלי שכר ומשכורת כוללת את כל המנהלים ואת כל הקואופרטיבים. אם המדובר הוא בחברה, עושים אח"כ חשבון החברה. הם אינם משלמים פעמיים, כי בשעה שהם מגישים בסוף השנה את החשבון הסופי, הם רשאים לנכות את החלק שקיבלו צא בדיבידנדה, אך לא את המס המלחמתי, מהסה"כ של המס שהם משלמים. במובן זה, ~~החוק~~ החוק אצלנו מקל יותר על החברות ובעליהן מהחוק בארה"ב. נכון שבין מקבלי ~~שכר~~ ומשכורת ישנם אלפי מנהלי חברות, מנהלי בנקים וכו'.

האם שמתם לב לכך, שעובדי המדינה משלמים 11% מכל המס? כלכם סוף תסכימו אתי, שעובדי המדינה אינם מקבלים 11% מההכנסה הלאומית. עובדי המדינה, שהם החלק השני של כל מקבלי שכר ומשכורת, משלמים 1/3.5 ממה שמשלמים כל מקבלי שכר ומשכורת. זהו הקיפוח הגדול ביותר! אם כי אינני חושב שהמשכורות בממשלה הן רעות, אני יודע שבחוץ משלמים בממוצע, בייחוד לסוגים הגבוהים, משכורות הרבה יותר גבוהה מהמדינה משלמת. אצל עובדי המדינה, במידה שאין להם הכנסות צדדיות שאיננו יודעים עליהן, המס נגבה לפי דרגת אמת ב-100%.

הו"ר י. גורי: אשר לשכר, אין הבדל בין עובדי המדינה לבין עובדי מוסדות ציבוריים במידת-האמת שבמס שהם משלמים.

שר האוצר א. קפלן: לא כל המוסדות הציבוריים. במקומות רבים, כדי לשמור על העובדים, עושים קומבינאציות רבות. נכון שמיד אהרי עובדי המדינה באים עובדי המוסדות הציבוריים והחצי-ציבוריים. קבענו קרן חופשה. כדי לסדרה, היה עלינו לדעת, מהי הכנסתו של כל אדם. ישנם פועלים שאמרו: "לא מעוקצך ולא מדובשך". רק 50% מפועלי הבנין עובדים לפי התעריפים הקבועים, ואלה הם הסוגים הנמוכים. אנו רוצים לתקן את המצב הזה, על ידי אמצעים שונים בחוק. אלה שמשלמים את המס במקור, כלומר, מיד בקבלם את הכסף, משלמים לפי הכנסתם הנוכחית. הסוגים האחרים משלמים השנה לפי שנת השומה הקודמת, או אפילו לפי הכנסתם מלפני שנתיים; הדבר תלוי בשנת המאזן שלהם. כל הגדלת ההכנסות בזמן האחרון אינה באה לידי ביטוי במס שהם משלמים. לכן אנו מכניסים כעת את שיטת המפרעות, לפיה ישלמו האנשים לפי הערך הנוכחי של הכסף, אם כי היא אינה משפיעה על הרווחים. אחוז המס שנגבה ממקבלי שכר ומשכורת יתקרב ל-40% מהמס הכולל. לפי הערכתי, אחוז ההכנסה הלאומית של מקבלי שכר ומשכורת מגיע בערך ל-2/3 מן ההכנסה הכוללת. הצבא אינו משנה הרבה בענין זה, כי החיילים מקבלים בעיקר מזון ותלבושת, ולא משכורות. עדיין יש מה לתקן בשטח גביית מס הכנסה, ולכן הכנסנו הצעות שונות. לא אשבע שההכנסה ממס זה תגיע ל-31,000,000 ל"י; אני מעריך שנקבל בין -29,000,000 ל"י ל-31,000,000 ל"י. בכל זאת, אנו מקווים להגיע לסכום הנקוב. אנו עושים מאמצים רבים להגברת הפעולה. ישנן בעיות טכניות, המשפיעות בהרבה על הגבייה. בעיית הדיוור היא קשה מאד. יש לשפר את הדיוור של משרדי מס-הכנסה, גם לטובת המשלמים וגם לטובת הגובים. בדרך כלל מגיעה ההכנסה ממס-הכנסה בששת החדשים הראשונים ל-40% מן המס השנתי. בגלל החגים, היתה ההכנסה בחודש אוקטובר השנה קטנה מכפי שהיתה צריכה להיות. כעת עלינו לגבות -3,000,000 ל"י לחודש. זה יהיה קשה, אא אבל זה יכול לקרות. בדרך כלל אני מתנגד להגדלת הערכות, אולם פה אני מציע להסכים לסכום של -31,000,000 ל"י.

אנו נוקטים באמצעים שונים להגברת הגבייה. הרכבנו ועדות הערכה; תהיה חובה לנהל ספרי חשבוניות, לפי כללים מסויימים. על כל הדברים האלה נדון בקשר לתקציב הבא, שנוכל להתחיל לטפל בו בעוד זמן מה.

י. אפרתי: שמענו על אמצעים חשובים שנוקטים בהם, לשם הגברת הגביית מס-הכנסה. בהתחשב עם הצרכים החשובים שנצטרך לספקם, האם אי-אפשר להגדיל את ההכנסה בסעיף זה במיליון ל"י? כולנו יודעים, שאין משלמים את המס לפי דרגת אמת. האם לא נוכל לגבות יותר בסעיף זה?

שר האוצר א. קפלן: ההכנסה ממס הכנסה בחודש אפריל היתה כ-1,500,000 ל"י; במאי - 1,100,000 ל"י; ביוני - 2,000,000 ל"י; ביולי - 1,900,000 ל"י; באוגוסט - 2,400,000 ל"י; בספטמבר - 2,700,000 ל"י; באוקטובר - 2,000,000 ל"י. ב-7 חדשים קיבלנו 14,300,000 ל"י. כלומר, ב-5 החדשים הנותרים יש לגבות 16,500,000 ל"י, כלומר, למעלה מ-3,300,000 ל"י לחודש. זהו מאמץ עצום.

י. רוקח: סיעתי מבררת בתוכה את שאלת התקציב בכללותה. דיון זה בוועדה מתקיים לפני הקריאה הראשונה בכנסת. לא נוכל לקבוע את עמדתנו הסופית בסעיף זה היום.

מכס - 13,100,000 ל"י:

י. רוקח: אני מבקש לקבל פירוט בכתב, על השיטה והכיוון של מדיניות המכס. האם הוא כולל מסי יתר זכו'?

ש. דיין: האם מטילים מכס על ציוד חקלאי, המגיע לטוב להתישבות מטעם הסוכנות היהודית וחברות אחרות? מהו אחוז המכס הנכנס ממפעלים פרטיים, ממצרכים המגיעים לאנשים פרטיים, לעומת אחוז המכס ממצרכים הבאים לשמש את צרכי ההתישבות ואת המפעלים של הממשלה?

א. מ. גניחובסקי: אני מציע שלחורר ממכס רפואות שאנשים מקבלים.

מ. קלמר: מדוע דנו בוועדה על הגדלת המס על טבק ומשקאות, ולא דנו על הגדלת המס על חומרי בנין?

היו"ר י. גורי: על הטבק והמשקאות דנו לאחר פירסום הצו. ישנו פרק זמן ידוע, לאחר פירסום הצו, שבו צריך להתקיים הדיון. נקיים דיון גם בענין חומרי הבנין.

שר האוצר א. קפלן: אשתדל להשיג פרטים בדבר גובה המכס שמתקבל מסוגים שונים.

אין אפשרות לדון על הטלת מכס למפרע, כי הדבר גורם להברחת סחורות בסכומים של מאות אלפי לירות. הטלת המכס נעשית לפי החלטה, שהכנסת מאשרת אותה או מבטלת אותה אח"כ. בנוגע לשחרור ממכס קיימת ועדה מיוחדת, המורכבת מנציגי הענפים העיקריים. אנו משחררים מאות דברים ממכס, אך לא לפני שוועדת המכס מחווה את דעתה. ועדה זו משתדלת לקחת בחשבון את האינטרסים של המשק. כל מי שמשקיע בארץ, אם זה מפעל פרטי או ממשלתי, בגבולות החוק לעידוד השקעות, משוחרר ממכס. בדרך כלל משוחררים חומרי גלם ממכס. בקשר לחומרי גלם מתעוררות שאלות מסוימות, כי יש דברים שאפשר לראותם כחומרי גלם או כתוצרת. למשל, כדי ליצור מסמרים או רשתות זכו' מביאים חוטים. אולם ישנו בארץ ביח"ר לחוטים. מתעוררת השאלה, מהו חומר-גלם. כשמגיעים חומרי גלם חשובים לתעשייה, אנו משחררים אותם ממכס. כל הדברים המיועדים לייצוא משוחררים ממכס, ואם אנו גובים מכס בשעת כניסתם לארץ, אנו משלמים אותו בחזרה בשעת הוצאתם מכאן. אנו משתדלים להטיל על מצרכי מזון מכס סמלי בלבד. היה זמן, שאני בעצמי הצעתי להוריש את המכס על חומרי בנין. הדבר נעשה, לפי הצעתי. אולם המכס מחומרי בנין הפך לפיקציה. נדמה לי שמשחררים ממכס את חומרי הבנין למוסדות ולצרכיהם. הסוכנות משוחררת ממכס, אך לא כשהיא מעבירה את החומרים לאחרים. המחיר הרשמי של מ'ק עץ הוא 30 ל"י, אך הוא נמכר מיד ליד ב-150 ל"י ויותר. היועץ המשפטי שולל מאתנו את הזכות לקבל מכס לפי המחירים הרישומיים בשוק.

אינני יודע אם גובים מכס על רפואות. אני מוכן לברר זאת.

בעיית מסי היתר היא בעיה קשה, שעמדה על הפרק לא פעם. האוצר אינו גובה מסי יתר. אני מציע שתתזרו לשאלה זו כשתדונו בסעיף 18, "הכנסות להוזלת מצרכים חיוניים". במשך השבוע הבא תקבלו את הפרטים שביקשתם. את אומדן המכס קבענו על סמך התיקונים שהוכנסו בשטח זה. במשך 7 חודשים נכנס מסע"ף זה סכום של 6,500,000 ל"י.

דלק - 8,600,000 ל"י:

י. רוקח: אינני מקבל את דעתו של ד"ר ברגמן, שהתצטרפות בדלק תקטן.

שר האוצר א. קפלן: למעשה ביטלנו את הסובסידיות לדלק, פרט לשני סעיפים קטנים, שגם אותם נבטל כנראה: ~~מס~~ למעשה אנו מפסידים על הדלק כסף רב. רשוריא דלק למאפיות, וקרואסין.

את השאלה הזאת לדין כוועדה, תראו איזה הוצאות במטבע זר יש לנו בסעיף זה. 85% מההוצאות לדלק הן במטבע חוץ, מזה 70% באנגליה ו-30% בארה"ב. ב-9 החדשים האחרונים שילמנו עבור מכס 8,000,000 לירות. השנה נתקרב ל-40,000,000 דולר. אינני מאמין שהעלאת המחיר תקטין את התצרוכת בדלק, אם כי ייתכן שנצטרך להגדיל את המחיר, לאור המצב במטבע חוץ. בעיות התשלומים היא קשה. אנו חייבים תשלומים עבור חדשים אחדים, ומתנהל בקשר לזה מו"מ מייגע. סעיף הדלק הוא הגדול ביותר, לאחר סעיף המזון. אם יהיה דלק במידה מספקת, יהיה האומדן בסעיף זה ריאלי.

הופתעתי כשראיתי אתמול בעתון ידיעה בדבר המו"מ בקשר לחשבון חסום ע"ס 9,000,000 ל"י. איש באוצר לא ידע, שאני מעמיד את הענין על סדר היום; עוד לא הספקתי לנהל מו"מ עם הבנק. אינני רוצה שייגרם נזק למדינה על ידי פירסום מוקדם של דברים. אנו מנהלים מו"מ כדי להגיע לאחוז יותר קטן של הוצאות בסעיף הדלק, אך לזה יכולה להיות השפעה רק לגבי התקציב הבא. במשך 7 חדשים נכנס מסעיף זה סכום של כ-4,000,000 ל"י.

י. רוקח: אני מפנה את תשומת לב הוועדה ושר האוצר לכך, שהאיסור על ידי חברת החשמל להשתמש בחורף במכשירי חימום מכביד מאד על הצרכנים, ויצריך שימוש רב יותר בקרוסין. דבר זה יגרום לבזבוז, כי את התנור החשמלי מדליקים רק בשעת הצורך, ואת תנור הקרוסין משאירים דלוק כל הזמן.

ח. אריאב: ועדת המשנה לעניני חברת החשמל דנה בענין זה. לפי דברי פצויגי החברה, בולע החימום במכשירי חשמל הרבה חשמל. אם חושבים על הקלות לגבי משרדים.

בלו - טבק - 9,700,000 ל"י; משקאות - 5,400,000 ל"י; שונות - 50,000 ל"י.

א. מ. גניחובסקי: אני בעד הגדלת הבלו על משקאות חריפים יקרים. מדוע ירד כ"כ טיב היין, ומדוע אין להשיג יין זול?

ח. אריאב: האם נכונה הידיעה, שלא היו דביזים לקניית טבק ורג'יניה, ושייתכן שכתוצאה ממחסור בדביזים לא תהיה ההכנסה ממקור זה גדולה בהתאם לאומדן?

שר האוצר א. קפלן: לפי מכתב שקיבלתי, ישנה דאגה לכך, ש-30% מהיינות יהיו יינות זולים. השאלה בענין היינות היא שאלת חלוקתם.

מטבק קיבלנו במשך 7 חדשים כ-4,600,000 ל"י. אנו רוצים לקבל ב-5 חדשים עוד 5,100,000 ל"י. ענין הטבק ורג'יניה עומד על סדר היום. בענין זה האוצר אינו יכול לפעול רק מנקודת ראות פיסקאלית. מנקודת ראות פיסקאלית כדאי לי להקציב מטבע לאלכוהול ולטבק. מחזור השימוש בטבק אינו קטן על ידי הגדלת מחירי הטבק. אשר ליין, ייתכן והיין אינו מטיב ירוד, אלא ששוחים אותו מיד לאחר ~~ההכנסה~~ הוצאתו מהיקב, כשהוא אינו מספיק לתסוס, וזה בגלל השימוש הרב ביין.

ב. מתן ערבות לקו"ח לאומית בסך - 25,000 ל"י:

היו"ר י. גורי: הבינותי שאין התנגדות למתן הערבות בסך 25,000 ל"י לקו"ח לעובדים לאומיים. ההלוואה תינתן ברבית של לא יותר מ-9%, לתקופה של עד 3 שנים.

הוחלט: לאשר את מתן הערבות לקו"ח לעובדים לאומיים, בסך 25,000 ל"י, לפי התנאים הנ"ל.

ג. שחרור סכום מתקציב הכנסת ע"ח שכר דירה:

היו"ר י. גורי: היו"ר הכנסת מבקש לשחרר 15,000 ל"י ע"ח שכ"ד בבית העם, ו-9,000 ל"י ע"ח התאמות לצרכי הכנסת שם.